

Asia: VN/2382/2024

Lausuntopyyntö yliopistojen rahoitusmallin uudistamista koskevista asetusluonnoksista

Valtioneuvoston asetus yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

1. Asetusluonnoksen 5 §:ssä esitetään, että yliopistolain 49 §:n 3 momentissa tarkoitettusta perusrahoituksesta 81 prosenttia määräytyisi toiminnan laajuuden, laadun ja vaikuttavuuden perusteella ja 19 prosenttia muiden koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella (strategiaperusteinen rahoitus ja valtakunnalliset tehtävät). Koulutuksen perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi esitetään 44 % (nykyisin 42 %) ja tutkimus- ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi 37 % (nykyisin 34 %).

Pidättekö esitettyä rahoitusperusteiden keskinäistä painoarvoa tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 1:

Koemme, että on yliopistoille hyvä asia, että sekä koulutukseen että tutkimukseen lisätään rahoitusta, sillä molemmat ovat tärkeitä asioita yliopistolle. Koulutuksen rahoituksen varmistaminen on omalta osaltaan myös laadunvarmistusta opetukseen, josta opiskelijat hyötyvät. Tutkimukseen lisättävä rahaosuus edistää yliopistojen tekemää työtä sen eteen.

Toivomme kuitenkin yliopistomme lailla, että strategiarahoituksesta vähenevä osuus ei vaikuttaisi yliopistojen autonomiaan sen suhteen, miten rahaa voidaan käyttää.

2. Koulutuksen rahoitusosuuteen (6 §) esitetään lisättäväksi rahoitusosuus, joka perustuu uusiin opiskelijoihin, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 2:

Emme koe, että on hyväksi lisätä ensikertalaisuutta painottavia kohtia ottaen huomioon, että opiskelijavalintamallissa sitä on jo.

Ensikertalaisuudessa ei oteta huomioon sitä, että ei-ensikertaisten joukko on moninainen ja pitää sisällään esimerkiksi opiskelijoita, jotka ovat ottaneet opiskelupaikan vastaan, mutta eivät ole suorittaneet yhtään opintopistettä. Yhdessä toisen samantasoisin tutkinnon suorittaneiden prosenttikertoimen laskemisen kanssa tämä lisäys vaikeuttaa jatkokouluttautumista, joten emme pidä lisäystä tarkoituksenmukaisena.

Mielestämme tämä myös aiheuttaa ristiriidan jatkuvan oppimisen kanssa eikä tue sitä, että pitäisi olla mahdollisuus jatkokouluttautumiseen ja opiskella enemmän, jolloin myös yhteiskunta hyötyisi monipuolisista osaajista.

3. Strategiaperusteisen rahoituksen (7 §) määräytymisperusteita esitetään muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin valtioneuvoston korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita tukeva osuus (ns. ohjelmarahoitus). Jatkossa strategiarahoitus perustuisi korkeakoulun strategiaa ja uudistumista tukevaan osuuteen. Strategiaperusteisen rahoituksen osuus olisi jatkossa 10 prosenttia koko perusrahoituksesta (nykyisin 15 prosenttia).

Strategiarahoitukseen kuuluvasta valtakunnallisesta ohjelmarahoituksesta luopumista vastaava 5 prosentin osuus siirrettäisiin muiden koulutus- ja tiedepoliittikan tavoitteiden perusteella määräytyvästä rahoitusosuudesta toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja laajuuden perusteella määräytyvään rahoitusosuuteen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 3:

Pidämme muutosta tarkoituksenmukaisena, mikäli yliopisto pystyy toteuttamaan strategiarahoitustaan haluamallaan tavalla.

4. Muuta lausuttavaa valtioneuvoston asetusluonnokseen

-

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä

5. OKM asetuksen 1 §:ssä ja liitteessä esitetään koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereiksi ja niiden painoarvoiksi seuraavia:

1. Yliopistossa aloittaneiden uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärä 3 %
2. Yliopistossa suoritettujen ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärä 19 %
3. Yliopistossa suoritettujen alempien korkeakoulututkintojen lukumäärä 11 %
4. Avoimessa yliopisto-opetuksessa, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä 3 %
5. Korkeakoulujen yhteistyösopimusten perusteella suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä 1 %
6. Valtakunnallisen opiskelijapalautekyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 3 %
7. Yliopistossa ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden työllisten määrä Suomessa vuosi valmistumisen jälkeen 2 %
8. Valtakunnallisen uraseurantakyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 2 %

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 5:

Mielestämme 3 % -yksikön lisäys ensikertalaisten opiskelijoiden lukumäärään ei ole tarkoituksenmukainen, koska se heikentää jatkuvaa oppimista ja jatkokouluttautumista.

Muutoin pidämme laskentakriteereitä hyvinä sekä kannatettavina.

6. Uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan uuden laskentakriteerin painoarvo olisi 3 %.

Tämä toteutettaisiin siirtona strategiarahoituksesta (2 % -yksikköä) sekä avoimessa yliopisto-opetuksessa, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettuja opintopisteitä koskevasta rahoitustekijästä (1 % -yksikkö), jonka painoarvo olisi esityksen mukaan 3 % (nykyisin 4 %).

Uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan laskenta suoritettaisiin viimeisen käytettävissä olevan vuoden (kesäkuun tilanne) toteutuman perusteella.

Pidättekö ehdotusta uudesta rahoitustekijästä tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 6:

Koemme tämän 3 % -yksikön lisäyksen huonona eikä ollenkaan tarkoituksenmukaisena. Opiskelija menettää ensikertalaisuuden jo ottaessaan vastaan paikan korkeakoulusta, ja siksi ei-ensikertalaisten joukossa on runsaasti alanvaihtajia, joilla ei ole vielä yhtäkään korkeakoulututkintoa.

Heidän kohdallaan on siis epärehellistä puhua koulutuksen kasautumisesta. Mahdollisuudet yrittämiseen, erehtymiseen ja suunnan vaihtamiseen täytyy säilyttää korkeakoulujärjestelmässä jatkossakin.

7. Yliopistoissa kalenterivuonna suoritettujen alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärä - rahoitustekijöiden painoarvojen esitetään pysyvän ennallaan. Rahoitustekijän laskentaan esitetään tarkennuksia

- **Alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärää painotettaessa tutkinnon suorittamisaikaa ja toisen saman tasoisen tutkinnon suorittamista koskeviin kertoimiin esitetään muutoksia. Momentin mukaan tutkintojen lukumäärää laskettaessa yliopistolain 40 §:ssä tarkoitetussa tavoitteellisessa suorittamisajassa suoritettujen tutkintojen lukumäärää painotettaisiin kertoimella 1,8 (nykyisin 1,5).**
- **Jos ylempien korkeakoulututkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa ylempien korkeakoulututkinnon tai ylempien ammattikorkeakoulututkinnon taikka jos alemman korkeakoulututkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon, toista tutkintoa painotettaisiin lisäksi kertoimella 0,5 (nykyisin 0,7). Muut laskennan kertoimet pysyisivät ennallaan.**
- **Teknisenä muutoksena kerroinluokan 1 tutkintoja ei enää jatkossa listattaisi asetuksen liitteessä vaan ryhmään C (kerroin 1) sisältyisivät kaikki sellaiset tutkinnot, jotka eivät sisälly A (kerroin 3) tai B (kerroin 1,75). Muutos ei vaikuttaisi korkeakoulujen välisiin rahoitussuhteisiin, mutta sillä vältettäisiin tarpeeton asetusmuutos sopimuskauden aikana, mikäli käyttöön otetaan uusi tutkintonimike, joka ei sijoitu ryhmiin A tai B.**

Pidättekö ehdotusta tavoiteaikakertoimen nostamisesta (1,8) tarkoituksenmukaisena?

Ei

Pidättekö ehdotusta toisen saman tasoisen tutkinnon kertoimen laskemisesta (0,5) tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 7:

Tavoiteajassa suoritettujen tutkintojen painottamisen muutos 1,5 %:sta 1,8 %:aan ei ole mielestämme hyvä muutos. Emme koe tämän myöskään edistävän tämän hetken valmistumistilannetta, sillä opiskelijoiden tavoiteajassa pysyminen ei ole pelkästään yliopistojen toimista kiinni. Opiskelijoiden tavoiteajassa valmistumiseen vaikuttaa muun muassa toimeentulo, josta tämän hetkinen hallitus on leikkaamassa. Toimeentulon heiketessä opiskelijoiden on tehtävä enemmän töitä, mikä taas hidastaa opintojen etenemistä. Kertoimen nostamisella voi nähdäksemme olla myös suora vaikutus koulutuksen laatuun, sillä voi olla mahdollista, että tutkinnoista tehtäisiin mahdollisimman "helppoja" suorittaa, jolloin ne olisi nopeita tehdä. Koemme, että nykyisellään 1,5 kerroin on ihan riittävä, eikä sen nostamiselle ole tarvetta.

Toisen tutkinnon painottamisen kertoimen muuttamista 0,7:stä 0,5:een ei myöskään ole mielestämme tarkoituksenmukainen muutos. Pidämme jatkuvaa oppimista tärkeänä ja tämä yhdistettynä ensikertalaisuusindikaattorin kanssa ei nähdäksemme tuota hyviä tuloksia. Yhteiskunta hyötyy moniosajista ja sen takia uudelleen kouluttautuminen on tärkeää, josta myös yliopistot hyötyisivät.

Teknistä muutosta pidämme ihan tarkoituksenmukaisena. Se ymmärtääksemme säästää valtion rahaa, joten ei ole syytä olla tukematta tätä.

8. Rahoituslaskennassa avoimen opintopisteistä huomioitaisiin vain ne, joiden tekijällä suomalainen henkilötunnus.

Rajaus edellyttää tiedonkeruumuutoksia ja se tulisi voimaan v. 2024 suoritetuista opintopisteistä alkaen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 8:

Koemme, että tämä on kokonaisuudessaan turha kirjaus, ja emme koe tarkoituksenmukaisena lisätä tätä asetuksiin.

Koemme myös, että mikäli kansainvälinen opiskelija haluaa jatkossakin opiskella avoimen yliopiston puolella ja joutuu tämän vuoksi hankkimaan itselle suomalaisen henkilötunnuksen, lisää se hallinnollisia kuluja, joita ilmankin voitaisiin olla.

Koemme myös, että kaikki tehdyt opintopisteet ovat merkittäviä riippumatta siitä, oliko henkilöllä suomalainen henkilötunnus vai ei.

9. OKM asetuksen 2 §:ssä ja sen liitteessä esitetään tutkimuksen rahoitusosuuden laskentakriteerien tekijöiksi ja painoarvoiksi:

- 1. Julkaisujen lukumäärä 14 %**
- 2. Yliopistossa suoritettujen tohtorin tutkintojen lukumäärä 9 %**
- 3. Kansainvälinen kilpailtu tutkimusrahoitus 7 %**
- 4. Kotimainen ja kansainvälinen yrityksiltä saatu tutkimusrahoitus ja muu kotimainen tutkimusrahoitus 7 %**

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 9:

-

10. Tohtorin tutkintojen lukumäärää koskevan laskentakriteerin painoarvoa nostettaisiin 9 %:iin (nykyisin 8 %). Voimassa olevan asetuksen tohtorin tutkintoja koskevasta rahoitusrajasta luovuttaisiin.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 10:

Koemme, että tämä on tavoitteena hyvä ja pidämme laskentakriteerin nostoa tarkoituksenmukaisena. Tohtorikoulutus johtaa kuitenkin osaavaan henkilökuntaan yliopistolla, josta myös opiskelijat hyötyvät, joten pidämme tätä toimea hyvänä.

11. Kansainvälistä kilpailtua tutkimusrahoitusta koskevan laskentakriteerin painoarvoa nostettaisiin 7 %:iin (nykyisin 6 %) ja kotimaista ja kansainvälistä yrityksiltä saatua tutkimusrahoitusta ja muuta kotimaista tutkimusrahoitusta (Suomen Akatemia, Business Finland) koskevan kriteerin painoarvoa samoin 7 %:iin (nykyisin 6 %).

Kotimaisilta ja kansainvälisiltä yrityksiltä saatua tutkimusrahoitusta painotettaisiin laskennassa kertoimella 1,2.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 11:

-

12. Korkeakoulujen vuosien 2025 ja 2026 rahoituksen laskentaan esitetään sisällytettäväksi muutosrajoitin.

Korkeakoulun rahoitus, joka ei sisällä strategiaperusteista rahoitusosuutta eikä yliopistojen valtakunnallisten tehtävien rahoitusta, voisi vähentyä yhteensä enintään 3 prosenttia verrattuna edellisen vuoden rahoituksen tasoon, joka on suhteutettu rahoitusvuonna käytettävissä olevaan laskennalliseen rahoitukseen. Rajauksen laskennasta aiheutuva mahdollinen alijäämä jaettaisiin korkeakoulusektoreittain korkeakoulujen kesken niiden rahoituksen suhteessa. Vastaava rajoitin oli voimassa vuosina 2021-2022.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 12:

-

Muuta lausuttavaa ehdotuksesta

13. Arvionne ehdotuskokonaisuuden vaikutuksista korkeakouluille, korkeakoulujärjestelmälle ja yhteiskunnalle

14. Mahdolliset muut huomiot ehdotuskokonaisuudesta tai asetusluonnoksista.

Koemme, että tämän hetken tilanne toimeentulosta leikkaamisen kanssa ja rahoitusmalliin tulevat muutosehdotukset ovat ristiriidassa keskenään emmekä näe, että näillä toimilla yhdessä, taikka erikseenkään, saataisiin Suomen koulutustasoa nostoon, mikä on hallituksen tavoitteena näissä toimissa ollut.

Suomen tavoite saada 50 % nuorista korkeakoulutetuiksi on sinänsä hyvä ja kannatettava tavoite, mutta siinä tulee miettiä, mille aloille lisäpaikkoja kohdennetaan ja missä sitä osaamista erityisesti tarvitaan sekä miten voidaan mahdollistaa jatkuva oppiminen.

Muuta lausuttavaa työryhmän ehdotuksista

15. Työryhmä teki myös ehdotuksia, joita ei säädetä asetuksilla. Näitä olivat mm.:

- Yliopisto- ja ammattikorkeakoululait mahdollistavat sen, että OKM voi myöntää korkeakouluille myös tuloksellisuusrahoitusta korkeakoulun tuloksellisen toiminnan perusteella. Työryhmä ehdotti, että laskennallisen rahoitusmallin ulkopuolella otettaisiin käyttöön korkeakoulujen kesken kohdennettava erillinen kannustepalkkio vaikeammin mitattavien toimien kohdalle (esimerkiksi työ- ja opiskeluhuvinvointi, johtaminen, sidosryhmäyhteistyö). Kannustepalkkiota ei välttämättä kohdennettaisi joka vuosi. Tarkasteltavat teemat voisivat myös vaihdella vuosittain.
- Työryhmä katsoi, että tarvitaan syvällisempää tarkastelua isoista järjestelmätason muutostarpeista, sitä tukevista rahoitus- ja ohjauskäytänteisistä sekä tarvetta uudistamisen tutkimukselliseen tukeen. Tutkimus- ja arviointitietoa hyödyntävä valmistelu tulisi käynnistää mahdollisimman pian.

Mahdolliset huomiot työryhmän esittämistä muista ehdotuksista:

Oltaisiin kannatettu työryhmän esittämää kannustinpalkkiota, sillä jos jonakin vuonna voitaisiin saada rahaa opiskelijahuvinvointiin, niin sillä voitaisiin kehittää toimia sen parantamiseen ja tämä voisi olla merkittävä asia opiskelijoille.

Tuohiniemi Lauri
Vaasan yliopiston ylioppilaskunta